



# **Umowa Partnerstwa**

**2021-2027**

<b>6 celów polityki spójności na lata 2021–2027</b>	<b>6</b>
<b>Bardziej inteligentna Europa</b>	<b>8</b>
Wzrost znaczenia badań i innowacji oraz wykorzystanie zaawansowanych technologii	8
Wzmocnienie potencjału przedsiębiorstw i administracji publicznej na rzecz nowoczesnej gospodarki	9
<b>Przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa</b>	<b>10</b>
Efektywność energetyczna	10
Wsparcie infrastruktury energetycznej i inteligentnych rozwiązań	11
Wsparcie produkcji energii ze źródeł odnawialnych	13
Przystosowanie do zmian klimatu	14
Gospodarka odpadowa i efektywne wykorzystanie zasobów	15
Zrównoważona gospodarka wodna i ściekowa	16
Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i różnorodności biologicznej	18
Transport niskoemisyjny i mobilność miejska	19
<b>Lepiej połączona Europa</b>	<b>20</b>
Transport	20
Cyfryzacja	22
<b>Europa o silniejszym wymiarze społecznym</b>	<b>23</b>
Rynek pracy, zasoby	23
Edukacja, kształcenie, umiejętności	25
Włączenie i integracja społeczna	26
Ochrona zdrowia	27
Kultura i turystyka	28
<b>Europa bliżej obywateli</b>	<b>29</b>
<b>Łagodzenie skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu</b>	<b>30</b>
Europa w drodze ku gospodarce neutralnej dla klimatu	30
<b>Jakie programy zrealizujemy?</b>	<b>32</b>
<b>Instrumenty terytorialne</b>	<b>36</b>
<b>Formy wsparcia finansowego</b>	<b>41</b>



## Czym jest Umowa Partnerstwa?

Przed nami nowy okres finansowania polityki spójności Unii Europejskiej na lata 2021–2027. Podstawowym dokumentem, który określa współpracę UE z Polską, jest Umowa Partnerstwa. To uzgodniona z Komisją Europejską strategia wykorzystania Funduszy Europejskich w najbliższej dekadzie. Skierowana jest zarówno do urzędników, jak i beneficjentów, którzy realizują projekty. Określa cele i zakres interwencji, odpowiedzialne instytucje za zarządzanie funduszami, programy oraz ich finansowanie.

Umowa Partnerstwa łączy ze sobą oczekiwania Komisji Europejskiej z wyzwaniami wynikającymi z krajowych dokumentów, takich jak Strategia Odpowiedzialnego Rozwoju i strategię sektorowe, które ją realizują.

**Polityka spójności w czterech wymiarach: społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.**

Punktem wyjścia do planowania nowego okresu polityki spójności są potrzeby i wyzwania zidentyfikowane w dokumentach strategicznych. Dotyczą one kształtowania rozwoju gospodarczego i społecznego w kontekście zmian związanych z demografią, klimatem, cyfryzacją i rozwojem nowych technologii, które nie szkodzą środowisku naturalnemu.

Umowa Partnerstwa zwraca uwagę na różnice w rozwoju poszczególnych województw, a w ich granicach na zróżnicowanie między subregionami. Część pieniędzy zostanie przeznaczona dla obszarów strategicznej interwencji (OSI). Są to tereny zagrożone trwałą marginalizacją i miasta średnie, które tracą funkcje społeczno-gospodarcze. Dzięki mniejszym różnicom wewnątrz kraju zwiększamy spójność terytorialną Polski.

### **Umowa Partnerstwa na lata 2021–2027:**

- **określa kontekst strategiczny w wymiarze tematycznym i terytorialnym,**
- **wskazuje oczekiwane rezultaty,**
- **wyznacza obowiązujące ramy finansowe i wdrożeniowe.**

Aby realizować założenia Umowy Partnerstwa, potrzebujemy programów krajowych i regionalnych. Określają one priorytetowe obszary wsparcia i wyznaczają konkretne działania.

## 6 celów polityki spójności na lata 2021–2027

Cel 1: Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa

Cel 2: Bardziej przyjazna dla środowiska niskoemisyjna Europa

Cel 3: Lepiej połączona Europa

Cel 4: Europa o silniejszym wymiarze społecznym

Cel 5: Europa bliżej obywateli

Cel 6: Łagodzenie skutków transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu





## Wzrost znaczenia badań i innowacji oraz wykorzystanie zaawansowanych technologii

### Wyzwania

- **Postęp technologiczny** we wszystkich sektorach gospodarki
- **Nowoczesne przedsiębiorstwa** (innowacyjność procesów i nowe modele biznesowe)
- **Niewystarczająca współpraca między przedsiębiorstwami i nauką**

### Planowane działania

- **Wsparcie wszystkich etapów tworzenia innowacji w przedsiębiorstwach**
- **Współpraca przedsiębiorstw, organizacji badawczych oraz sektora publicznego w procesie tworzenia innowacji**
- **Wzmocnienie działań sektora nauki na rzecz gospodarki**

### Rezultaty

- Rozszerzenie **działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej** przedsiębiorstw
- Większy stopień **wykorzystania technologii i wiedzy** w gospodarce
- Poprawa **pozycji polskich przedsiębiorstw** w światowych łańcuchach dostaw
- Większa liczba firm, które wykorzystują **innowacje**

## Wzmocnienie potencjału przedsiębiorstw i administracji publicznej na rzecz nowoczesnej gospodarki

### Wyzwania

- Wykorzystanie **technologii cyfrowych i nowych modeli biznesowych** w przedsiębiorstwach
- Wzmocnienie **potencjału podmiotów świadczących usługi dla biznesu**
- Kształtowanie **kompetencji proinnowacyjnych i menadżerskich** w gospodarce
- Zwiększenie **zdolności MŚP do wdrażania innowacji**

### Planowane działania

- **Cyfryzacja przedsiębiorstw i sektora publicznego**
- **Wsparcie inwestycji w małych i średnich przedsiębiorstwach**
- **Rozwój innowacyjnych usług dla firm**
- **Rozwój** niezbędnych dla nowoczesnej gospodarki **kompetencji i umiejętności** przedsiębiorców, menadżerów i pracowników
- Wzrost **internacjonalizacji przedsiębiorstw**, w tym rozwój produktów, poszukiwanie i zdobywanie nowych rynków oraz zmiany modelu biznesowego

### Rezultaty

- Zwiększenie **automatyzacji i robotyzacji** przedsiębiorstw
- Zwiększenie **zaawansowania cyfrowego** firm
- Poprawa **dostępności e-usług publicznych**
- Wzrost **poziomu umiędzynarodowienia przedsiębiorstw**
- Wzrost **skali inwestycji w przedsiębiorstwach**

## Efektywność energetyczna

### Wyzwania

- **Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych**, która jest jedną z najwyższych w Unii Europejskiej
- Zwiększenie **efektywności energetycznej gospodarki**

### Planowane działania

- **Poprawa efektywności energetycznej** przedsiębiorstw, budynków mieszkalnych i publicznych
- **Budowa/modernizacja systemów ciepłowniczych i chłodniczych** (sieci) wraz z magazynami ciepła
- **Wymiana nieefektywnych źródeł ciepła** opartych na paliwach stałych
- Promocja, doradztwo, podnoszenie **świadomości i wiedzy** mieszkańców, przedsiębiorców i władz lokalnych **w zakresie efektywności energetycznej i wykorzystania odnawialnych źródeł energii (OZE)**

### Rezultaty

- **Obniżenie zużywanej ilości energii** w sektorze mieszkalnictwa i przedsiębiorstw
- **Spadek emisji gazów cieplarnianych** (głównie CO<sub>2</sub>)

## Wsparcie infrastruktury energetycznej i inteligentnych rozwiązań

### Wyzwania

- Niezawodność i **stabilność dostaw energii**
- **Zmniejszenie strat przesyłowych energii elektrycznej** (przestarzała infrastruktura elektroenergetyczna)
- Rozwinięcie **potencjału magazynowania energii**

### Planowane działania

- **Inwestycje w infrastrukturę energetyczną**
- **Rozbudowa systemu magazynowania energii**
- Rozwój systemów dystrybucyjnych (**lokalne stacje gazu ziemnego**)
- Rozwój **sieci punktów ładowania pojazdów elektrycznych**
- Rozwijanie **inteligentnych systemów** w energetyce
- **Podnoszenie wiedzy i świadomości** mieszkańców i przedsiębiorców dotyczącej energetyki

### Rezultaty

- Poprawa **jakości i bezpieczeństwa** funkcjonowania **sieci elektroenergetycznej**
- Rozwój **inteligentnych sieci gazowych** i wzrost ich znaczenia w systemie energetycznym oraz możliwości magazynowania energii

## Wsparcie produkcji energii ze źródeł odnawialnych

### Wyzwania

- **Redukcja emisji CO<sub>2</sub>**
- **Transformacja energetyczna** w kierunku zielonej gospodarki

### Planowane działania

- **Budowa i rozbudowa odnawialnych źródeł energii** wraz z magazynami
- Rozwój **energetyki prosumenckiej**, czyli rozproszonych instalacji o małej mocy
- Niwelowanie niestabilności produkcji energii z OZE za pomocą **instalacji hybrydowych**

### Rezultaty

- **Wzrost udziału OZE** w końcowym zużyciu energii



## Przystosowanie do zmian klimatu

### Wyzwania

- Ekstremalne zjawiska pogodowe
- Okresowe **deficyty wody**

### Planowane działania

- Wspieranie **retencjonowania** (magazynowania) **wody**, w tym małej retencji
- Rozwój **potencjału służb publicznych** – rozwój monitoringu, systemów prognozowania i ostrzegania przed stanami nadzwyczajnymi oraz systemów ratownictwa, w tym wyposażenie służb ratowniczych
- Opracowanie i wprowadzanie **planów adaptacji** do zmian klimatu
- **Dostosowanie infrastruktury** do ekstremalnych stanów pogodowych
- **Edukacja ekologiczna**

### Rezultaty

- **Wzrost zdolności retencyjnej** (również naturalnej), w tym małej retencji
- Rozwój **systemów monitorowania i ostrzegania** przed nadzwyczajnymi stanami pogodowymi
- **Odpowiednie przygotowanie służb publicznych**, które zarządzają kryzysem w sytuacji zaistnienia nadzwyczajnych stanów pogodowych

## Gospodarka odpadowa i efektywne wykorzystanie zasobów

### Wyzwania

- Zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów
- **Efektywne zagospodarowanie odpadów**

### Planowane działania

- Inwestycje w kierunku wzmocnienia **Gospodarki o obiegu zamkniętym (GOZ)**
- **Zapobieganie powstawaniu odpadów** i ograniczanie ich ilości
- **Efektywne gospodarowanie zasobami**: naprawy oraz recykling
- **Zapobieganie powstawaniu odpadów żywnościowych**
- **Edukacja ekologiczna**

### Rezultaty

- Poprawa **efektywności gospodarowania odpadami** komunalnymi
- Stosowanie **procesów produkcyjnych**, które **redukują wykorzystanie zasobów**



## Zrównoważona gospodarka wodna i ściekowa

### Wyzwania

- Odpowiednie **oczyszczanie ścieków komunalnych i przemysłowych**
- Utrzymanie **dobrego stanu wód**
- **Efektywne wykorzystanie zasobów** bez dodatkowego obciążania środowiska

### Planowane działania

- **Rozwój i modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej**
- Poprawa **zarządzania wodą** (m.in. w celu powtórnego wykorzystywania wody)
- Rozwój systemów **ujęć, uzdatniania, dostawy i magazynowania wody**

### Rezultaty

- Poprawa efektywności **gospodarowania wodą pitną i ściekami komunalnymi**





## Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i różnorodności biologicznej

### Wyzwania

- Niezadawalający stan **ochrony zagrożonych gatunków i siedlisk przyrodniczych**

### Planowane działania

- **Wsparcie zarządzania i doskonalenie systemów ochrony przyrody**
- **Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych** w zakresie ochrony przyrody
- Zachowanie lub przywracanie **właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych** oraz **populacji zagrożonych gatunków**
- **Utrzymanie i odbudowa funkcji ekosystemów**

### Rezultaty

- Wzmocnienie **ochrony bioróżnorodności i naturalnych ekosystemów**
- Rozwój systemów **monitorowania zasobów przyrodniczych**, które ułatwiają ich ochronę

## Transport niskoemisyjny i mobilność miejska

### Wyzwania

- **Zapewnienie lepszego dostępu do transportu publicznego** dla mieszkańców obszarów zurbanizowanych
- Rozwój **transportu niskoemisyjnego lub o zerowej emisyjności**

### Planowane działania

- Rozwój **infrastruktury dla rowerzystów i pieszych** oraz **transportu zbiorowego**
- Inwestycje w **nowoczesny tabor nisko i zeroemisyjny** wraz z infrastrukturą do jego ładowania/tankowania
- Rozbudowa infrastruktury szynowej komunikacji miejskiej, w tym metra
- Wprowadzanie nowoczesnych **systemów zarządzania ruchem oraz inteligentnych technologii**
- **Promowanie korzystania z niskoemisyjnego transportu zbiorowego i ruchu niezmotoryzowanego**

### Rezultaty

- Lepsza **organizacja transportu zbiorowego w miastach i poprawa jego dostępności**
- **Redukcja emisji** z transportu w miastach

## Transport

### Wyzwania

- **Ograniczenie deficytów w infrastrukturze** sieci transportowej
- Wprowadzenie **zintegrowanego podejścia do planowania** i organizacji transportu
- Zapewnienie **dostępności transportu**
- **Zmniejszenie liczby ofiar i poszkodowanych**, szczególnie w wypadkach drogowych
- **Zmniejszenie emisji CO<sub>2</sub>** i wpływu transportu na środowisko naturalne

### Planowane działania

- **Rozwój lądowej oraz wodnej infrastruktury transportowej** (w Transeuropejskiej Sieci Transportowej i poza nią) z priorytetem dla rozwoju kolei
- **Integracja różnych rodzajów transportu pasażerskiego i towarowego**
- **Realizacja działań inwestycyjnych i edukacyjnych w zakresie bezpieczeństwa**
- Przyspieszenie wprowadzania **rozwiązań cyfrowych** do polskiego systemu transportowego

### Rezultaty

- Stworzenie **multimodalnego** (łączącego różne gałęzie transportu) **systemu transportowego o wysokim poziomie bezpieczeństwa i mniejszym wpływie na środowisko naturalne**
- **Zmniejszenie dysproporcji w dostępności transportowej** polskich województw
- Wzrost udziału **transportu kolejowego** w przewozach pasażerskich i towarowych
- **Zwiększenie dostępności** punktów/węzłów transportowych dla osób o ograniczonej mobilności i z niepełnosprawnościami



## Cyfryzacja

### Wyzwania

- Internet o prędkości co najmniej 100 Mb/s dla wszystkich
- Rozwój **nowoczesnych technologii i systemów łączności**

### Planowane działania

- Budowa **ultraszybkiej sieci szerokopasmowej** dla wszystkich gospodarstw domowych (na obszarach wiejskich i miejskich)
- Zapewnienie **gigabitowego dostępu do Internetu** dla wszystkich (siła napędowa rozwoju społeczno-gospodarczego)
- Inwestycje w **rozwój systemów bezprzewodowych kolejnych generacji**, w tym pilotaże i przedsięwzięcia demonstracyjne

### Rezultaty

- Zapewnienie dostępu do **szerokopasmowego internetu** jak największej liczbie gospodarstw domowych i przedsiębiorstw
- Zwiększenie **atrakcyjności inwestycyjnej** terenów, które uzyskały wsparcie
- **Ograniczenie wykluczenia cyfrowego**

## Rynek pracy, zasoby ludzkie

### Wyzwania

- Wzmacnianie **adaptacyjności przedsiębiorstw i pracowników** w odpowiedzi na dynamiczne zmiany zachodzące na rynku pracy
- **Zwiększenie zasobów pracy**

### Planowane działania

- **Aktywizacja niewykorzystanych zasobów pracy**
- Doskonalenie **mechanizmów funkcjonowania publicznych służb zatrudnienia**
- Wzmacnianie zdolności przedsiębiorstw i pracowników do **szybkiego zatrudnienia w nowych warunkach**
- Wzmacnianie **potencjału pracodawców i pracowników**

### Rezultaty

- **Wyższy poziom zatrudnienia** osób znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy
- Stosowanie zasady **równości szans w pracy kobiet i mężczyzn oraz zwiększenie równowagi** między życiem zawodowym i prywatnym
- **Nowe sposoby aktywizacji zawodowej** osób bezrobotnych



## Edukacja, kształcenie, umiejętności

### Wyzwania

- Podnoszenie **poziomu umiejętności i kwalifikacji** społeczeństwa
- Zwiększenie uczestnictwa osób dorosłych w **uczeniu się przez całe życie**
- **Dopasowanie systemów kształcenia i szkoleń do potrzeb nowoczesnej gospodarki**

### Planowane działania

- Upowszechnianie i podnoszenie jakości edukacji przedszkolnej
- Rozwój kompetencji cyfrowych wszystkich grup społecznych
- Zapewnienie edukacji włączającej, czyli zwiększenie liczby dzieci z orzeczeniami o potrzebie kształcenia specjalnego, w placówkach ogólnodostępnych
- Bardziej atrakcyjne kształcenie w szkołach zawodowych
- **Zmiana tradycyjnych modeli nauczania** (nacisk na wykorzystywanie w większym stopniu **nowoczesnych technologii**)

### Rezultaty

- Rozwój **kompetencji „miękkich” i proinnowacyjnych** uczniów
- Rozwój **kompetencji w obszarach kluczowych dla gospodarki**
- Większy **udział osób dorosłych, które się kształcą i podnoszą swoje umiejętności**
- **Lepszy dostęp do edukacji dla uczniów i studentów z niepełnosprawnościami**
- Rozwój **nowoczesnego szkolnictwa wyższego**
- Większa aktywność **polskiego sektora szkolnictwa wyższego i nauki na arenie międzynarodowej**
- Wyższy poziom **kompetencji cyfrowych** społeczeństwa



## Włączenie i integracja społeczna

### Wyzwania

- **Ograniczenie ubóstwa i wykluczenia społecznego**
- **Większa dostępność usług społecznych**
- **Przeciwdziałanie deprawacji materialnej**

### Planowane działania

- **Wspieranie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym**
- **Udzielanie pomocy żywnościowej lub podstawowej pomocy materialnej osobom najbardziej potrzebującym**
- **Pomoc dla osób z niepełnosprawnościami** w pokonywaniu codziennych trudności
- Wspieranie **integracji społeczno-gospodarczej** obywateli innych państw i społeczności marginalizowanych
- Wzmocnienie **potencjału instytucji opieki społecznej oraz reintegracji**

### Rezultaty

- Zwiększenie dostępu do **usług związanych z podjęciem pracy albo zmianą zawodu** dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym
- **Zmniejszenie skutków ubóstwa**, szczególnie wśród rodzin z dziećmi
- Objęcie **wsparciem żywnościowym i energetycznym** osób najbardziej potrzebujących
- Rozwój **usług społecznych świadczonych lokalnie**
- Zwiększenie liczby miejsc pracy w **przedsiębiorstwach społecznych**
- **Wzrost** współczynnika **aktywności zawodowej** osób z niepełnosprawnościami w wieku produkcyjnym

## Ochrona zdrowia

### Wyzwania

- Większa **dostępność usług zdrowotnych** z uwzględnieniem zróżnicowania między regionami
- Wzrost **efektywności i jakości systemu ochrony zdrowia**
- Przejście od świadczenia usług zdrowotnych i społecznych w dużych instytucjach **do opieki lokalnej** (deinstytucjonalizacja)

### Planowane działania

- Realizacja **kompleksowych programów promocji zdrowia i profilaktyki chorób**
- Podnoszenie **jakości świadczonych usług zdrowotnych**
- Wspieranie dostępności do **wysokiej jakości nowoczesnych usług zdrowotnych**
- **Modernizacja infrastruktury medycznej**
- Zwiększenie liczby personelu medycznego oraz podniesienie jego **kwalifikacji**
- Wspieranie **deinstytucjonalizacji świadczenia usług zdrowotnych i społecznych**
- Zwiększenie **potencjału instytucji zarządzających systemem zdrowia**

### Rezultaty

- Wzrost **jakości i dostępności usług zdrowotnych**
- Zwiększenie **liczby osób korzystających z usług społecznych i zdrowotnych świadczonych w społeczności lokalnej**
- Zwiększenie **kompetencji i liczby pracowników podmiotów leczniczych**
- Zwiększenie **świadomości społecznej Polaków w zakresie dbania o własne zdrowie i zdrowego stylu życia**



## Kultura i turystyka

### Wyzwania

- Wzmocnienie **roli kultury i turystyki** dla rozwoju gospodarczego i spójności społecznej
- Podnoszenie **atrakcyjności turystycznej regionów**

### Planowane działania

- Utrzymanie w dobrym stanie i **modernizacja obiektów dziedzictwa kulturowego**
- **Rozwój instytucji kultury** ważnych dla edukacji i aktywności kulturalnej
- **Odnowienie lub adaptacja budynków i przestrzeni** na potrzeby **aktywizacji i integracji lokalnych społeczności**
- **Inwestycje** w tworzenie **szlaków turystycznych**

### Rezultaty

- Podniesienie **atrakcyjności turystycznej regionów i kraju**
- Wzrost **jakości życia społecznego i aktywności kulturalnej** mieszkańców
- Wzmocnienie **innowacyjności inwestycji w sektorach kultury i turystyki**
- **Współpraca międzysektorowa**, m.in. w obszarze kultury, nauki, edukacji, integracji społecznej i rozrywki

## Europa bliżej obywateli

### Wyzwania

- **Odbudowa lokalnych gospodarek**, szczególnie w sytuacji kryzysu epidemicznego
- Niewielki wpływ wspólnot lokalnych na rozwój gmin, powiatów
- Przyspieszenie **rozwoju obszarów** znajdujących się **w najtrudniejszej sytuacji społeczno-gospodarczej**
- Rozwój **kompetencji władz lokalnych** (planowanie i realizacja polityki rozwoju)
- Wzmocnienie **kapitału społecznego**

### Planowane działania

- **Realizacja strategii** przygotowanych na poziomie ponadlokalnym i lokalnym
- **Realizacja projektów zintegrowanych**
- **Wspieranie samorządów i inicjatyw oddolnych** w przygotowaniu **strategii terytorialnych**
- Działania adresowane do **obszarów słabiej rozwiniętych** – obszarów strategicznej interwencji, w tym miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze oraz obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją
- Wykorzystanie **instrumentów terytorialnych takich jak ZIT, RLKS i IIT**

### Rezultaty

- Transformacja **gospodarek lokalnych**
- Zbudowanie **powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z miastami**
- Udział **lokalnych interesariuszy w planowaniu rozwoju społeczno-gospodarczego**

## Europa w drodze ku gospodarce neutralnej dla klimatu

### Wyzwania

- Łagodzenie skutków społecznych i ekonomicznych transformacji energetycznej
- Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej regionów „węglowych”
- Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i większa efektywność energetyczna

### Planowane działania

- Pomoc dla małych i średnich przedsiębiorców w rozwijaniu działalności, szczególnie w branżach innowacyjnych
- Wsparcie w sektorze „zielonej energetyki” i ograniczenie niskiej emisji
- Zmiana i podnoszenie kwalifikacji pracowników
- Regeneracja obszarów pogórnich i przemysłowych
- Podniesienie dostępności wybranych usług publicznych

### Rezultaty

- Modernizacja rynków pracy obszarów „transformacji górniczej” rozumiana jako tworzenie miejsc pracy w sektorach **niezwiązanych z górnictwem oraz energetyką konwencjonalną**
- **Przygotowanie terenów inwestycyjnych** na terenach z górnictwem oraz energetyką konwencjonalną
- **Utrzymanie (lub zwiększenie) poziomu aktywności zawodowej** mieszkańców obszarów „transformacji górniczej” i **ograniczenie zjawiska depopulacji** tych regionów



## Jakie programy zrealizujemy?

Umowa Partnerstwa na lata 2021-2027 zakłada kontynuację realizacji dotychczasowych programów krajowych oraz regionalnych. Nowym narzędziem będzie program finansowany ze środków Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji.

### Obszary programów

#### Infrastruktura i środowisko

Przystosowanie do zmian klimatu, gospodarka o obiegu zamkniętym, efektywność energetyczna, energia ze źródeł odnawialnych, rozbudowa inteligentnej infrastruktury energetycznej, lepsza infrastruktura transportowa, infrastruktura na potrzeby ochrony zdrowia oraz kultury.

#### Badania, rozwój, innowacyjność

Wsparcie badań i innowacji oraz wykorzystywania zaawansowanych technologii w przedsiębiorstwach i konsorcjach, wprowadzanie wyników prac B+R, transfer technologii, rozwój sektora venture capital, powstawanie nowych modeli biznesowych na rzecz transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym oraz zmiana modeli biznesowych polskich przedsiębiorstw (Przemysł 4.0).

#### Rozwój kapitału ludzkiego

Rynek pracy, zasoby ludzkie, edukacja i kwalifikacje, włączenie i integracja społeczna, ochrona zdrowia, innowacje społeczne, rozwój ekonomii społecznej i usług społecznych.

#### Rozwój cyfrowy

Kompetencje cyfrowe, wykorzystywanie zaawansowanych technologii cyfrowych (big data), cyberbezpieczeństwo, e-usługi sektora publicznego i prywatnego, cyfryzacja back-office administracji publicznej, zwiększenie dostępności danych cyfrowych o wysokim potencjale wykorzystania, cyfryzacja sektorów (w tym transportu, rolnictwa, środowiska, kultury oraz zdrowia), dostęp do ultraszybkiego szerokopasmowego internetu, sieci międzysektorowe (DIH).

#### Polska Wschodnia (słabiej rozwinięte regiony Polski)

Większa przedsiębiorczość, rozwój i modernizacja systemu dystrybucji energii, adaptacja do zmian klimatu i ochrona przyrody, gospodarka o obiegu zamkniętym, zrównoważona mobilność miejska, zwiększenie dostępności transportowej (drogowej i kolejowej), miejsca aktywności społecznej, turystyka.

#### Pomoc najbardziej potrzebującym

Pomoc żywnościowa, podstawowa pomoc materialna, działania w obszarze włączenia społecznego, tzw. działania towarzyszące dla osób najbardziej potrzebujących służące zwiększeniu samodzielności osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

## Jakie programy zrealizujemy?

### Program w zakresie rybactwa i morza

wsparcie zrównoważonego rybołówstwa i ochrony żywych zasobów morza, bezpieczeństwo żywnościowe, poprawa skuteczności międzynarodowego zarządzania oceanami, ochrona, bezpieczeństwo oraz czystość mórz i oceanów, rozwój zrównoważonej niebieskiej gospodarki, wsparcie dobrobytu społeczności nadbrzeżnych z wykorzystaniem narzędzia RLKS.

### Program Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji

Łagodzenie skutków transformacji branży paliw kopalnych i energetyki konwencjonalnej w kierunku gospodarki neutralnej klimatycznie w oparciu o plany sprawiedliwej transformacji: zmiany profilu gospodarczego, wzrost innowacyjności i rozwój MŚP, wzrost gospodarczy oparty o wiedzę, zmiany kwalifikacji i aktywne przeciwdziałanie bezrobociu, rekultywacja terenów pogórnich dla poprawy atrakcyjności inwestycyjnej, wdrażanie działań związanych z efektywnością energetyczną, zieloną gospodarką i gospodarką obiegu zamkniętego. Program będzie realizowany w regionach silnie związanych z wydobywaniem i przetwórstwem paliw kopalnych.

### Pomoc Techniczna dla Funduszy Unii Europejskiej

Wsparcie instytucji systemu wprowadzania programów w perspektywie 2021-2027, działania wzmacniające potencjał beneficjentów Funduszy Europejskich oraz przedsięwzięcia koordynacyjne, np. w obszarze Funduszy Europejskich.

### 16 programów regionalnych

Opartych na strategii rozwoju województw obejmujących inwestycje, m.in. w działalność badawczo-rozwojową przedsiębiorstw, wsparcie MŚP, e-usługi publiczne, klastry, rozwój OZE, efektywność energetyczną, przystosowanie do zmian klimatu, ochronę terenów cennych ze względu na przyrodę, retencję wody, gospodarkę wodno-ściekową, odpadową, regionalną infrastrukturę transportową i tabor, infrastrukturę w zakresie kultury i turystyki, aktywizację zawodową, podnoszenie kwalifikacji, usługi świadczone w środowisku lokalnym, integrację społeczną, wsparcie podmiotów ekonomii społecznej, edukację, profilaktykę w ochronie zdrowia, standardy usług w zakładach leczniczych.

Dodatkowo będą kontynuowane wszystkie dotychczasowe **programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej** – Interreg z udziałem Polski: 9 programów współpracy transgranicznej (z czego dla 5 Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej pełni funkcję instytucji zarządzającej), 2 programy współpracy transnarodowej oraz program międzyregionalny Interreg Europa. Ostateczny zakres programów będzie wynikał z uzgodnień, które dotyczą podziału zadań na poziomie krajowym i regionalnym oraz między programami.



## Instrumenty terytorialne

Instrumenty terytorialne służą wzmocnieniu współpracy i partnerstw samorządów, które realizują wspólne działania rozwojowe na podstawie strategii terytorialnych. Wpisują się one w cele określone na poziomie regionalnym, krajowym i europejskim.

### Kluczowe zasady

W procesie przygotowania i wprowadzania instrumentów terytorialnych ważne są:

- partnerstwo i współpraca,
- zintegrowane podejście do rozwiązywania problemów łączących sąsiadujące jednostki samorządu terytorialnego (JST),
- zaangażowanie lokalnych instytucji i organizacji w przygotowanie i realizację działań wynikających ze strategii terytorialnych.

Realizacja tych zasad świadczy o oddolnym charakterze wypracowanych strategii. Muszą one być spójne z ramami strategicznymi stworzonymi na poziomie regionalnym (strategia rozwoju województwa). Na tym samym obszarze może funkcjonować więcej niż jeden instrument terytorialny. Jest jednak warunek! Konieczna jest komplementarność podejmowanych działań i eliminacja podwójnego finansowania.

**Do dyspozycji są 3 rodzaje instrumentów:**

### 1. Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)

To narzędzie znane w poprzedniej perspektywie. Umożliwia społecznościom lokalnym inicjowanie i realizację działań rozwojowych. Aby to osiągnąć sprawnie, muszą funkcjonować Lokalne Grupy Działania (LGD). Odpowiadają one za opracowanie i realizację Lokalnych Strategii Rozwoju (LSR). W skład takiej grupy wchodzi przedstawiciele sektora publicznego, prywatnego i społecznego. Ich udział daje szansę, by umiejętnie rozwiązywać lokalne problemy i sprzyjać rozwojowi społeczeństwa obywatelskiego.

**Instrument jest przeznaczony dla obszarów:**

- wiejskich,
- miejsko-wiejskich,
- miejskich.

RLKS realizuje projekty o małej skali, zgłaszane oddolnie na poziomie lokalnym. Wpisują się one w potrzeby gmin i powiatów powiązanych ze sobą funkcjonalnie.



## Instrumenty terytorialne

### 2. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT)

**Ich istotą jest realizacja projektów partnerskich. Mają one wspierać miejskie obszary funkcjonalne, czyli gminy:**

- miejskie,
- miejsko-wiejskie,
- wiejskie.

ZIT jest przeznaczony dla MOF miast wojewódzkich i MOF miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze.

Szczególnie ważnymi dla ZIT tematami są: transport niskoemisyjny, poprawa stanu środowiska przyrodniczego na obszarze MOF, zwiększenie efektywności energetycznej w MOF, wsparcie rozwoju kształcenia i szkolenia zawodowego.



## Instrumenty terytorialne

### 3. Inny Instrument Terytorialny (IIT)

To nowe narzędzie będące propozycją dla samorządów, które będą realizowały przygotowaną razem strategię rozwoju na rzecz swojego obszaru funkcjonalnego i rozwiązywały wspólne problemy. Bazą dla tworzenia tego typu instrumentów mogą być zdobyte przez JST doświadczenia w realizacji kontraktów samorządowych, porozumień sieciowych czy regionalnych instrumentów terytorialnych.

IIT są przeznaczone dla:

- miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze, dla których nie wyznaczono miejskich obszarów funkcjonalnych (MOF),
- obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją,
- OSI o znaczeniu regionalnym,
- obszarów rewitalizacji.

## Formy wsparcia finansowego

W nowej perspektywie finansowej podstawową formą wsparcia będzie dotacja. Jest to forma bezzwrotna mająca zastosowanie w projektach, które nie generują dochodów.

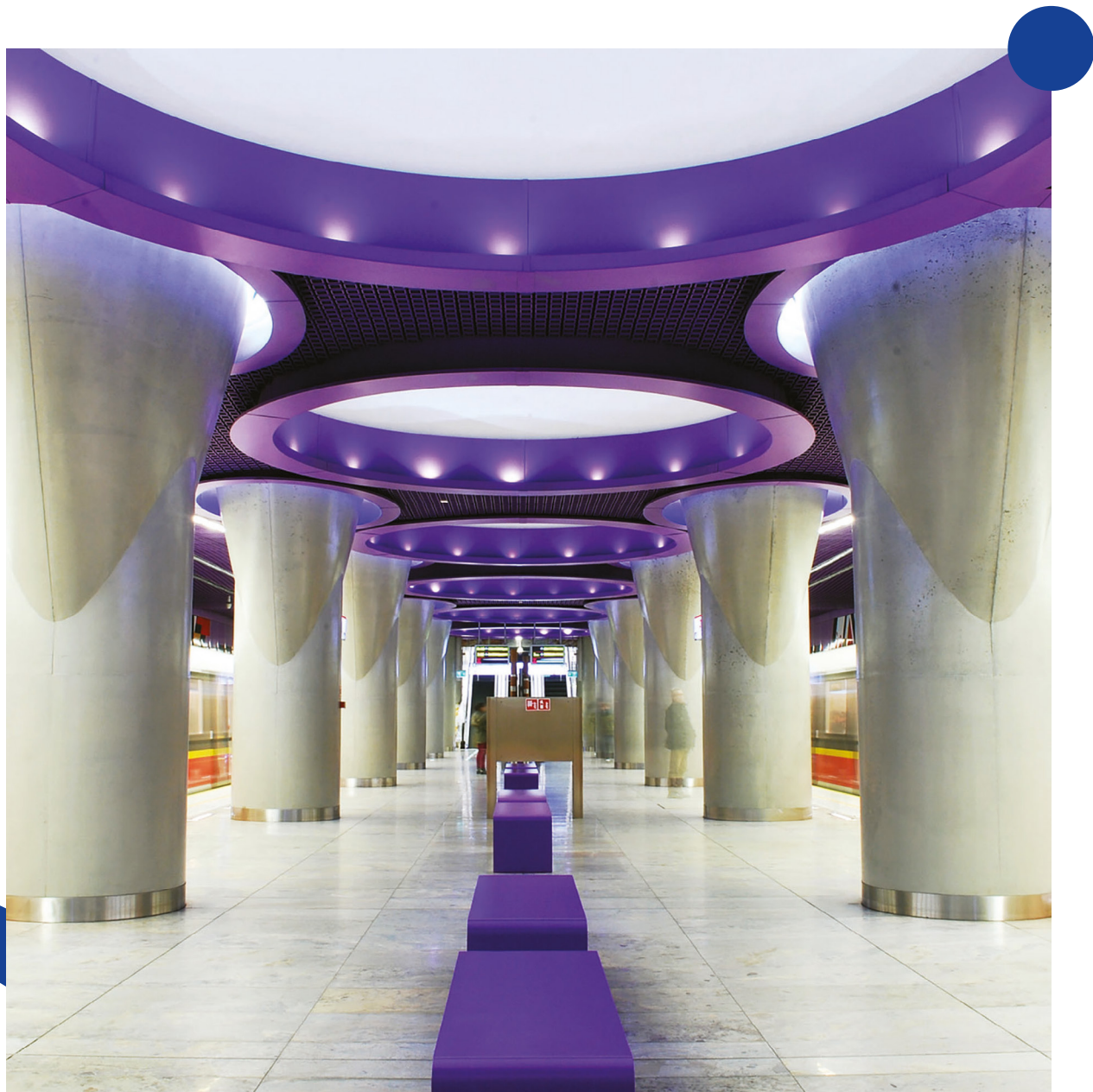
Kontynuowane będzie również wsparcie zwrotne, w tym pożyczki, poręczenia i gwarancje. Jest to pomoc dla przedsiębiorców w projektach generujących dochód. Obejmuje obszary innowacyjności, energetyki oraz wybrane typy projektów z zakresu środowiska i transportu.

### Ramy finansowe Umowy Partnerstwa na lata 2021–2027

Wielkość przyznanych Polsce pieniędzy z Polityki Spójności wynosi **66,4 mld euro** (ceny stałe z 2018 r.). Dodatkowo Polska otrzyma **3,5 mld euro** (ceny stałe z 2018 r.) z Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji. Ma on wspierać polskie regiony w procesie odchodzenia od gospodarki opartej na paliwach kopalnych. Umowa Partnerstwa obejmuje także działania finansowane z Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego.

Inwestycje będą realizowane tak jak w poprzednich okresach programowania zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym. Między programy regionalne, prowadzone przez zarządy województw, zostanie podzielonych 40% pieniędzy z polityki spójności przeznaczonych na wsparcie inwestycji na rzecz zatrudnienia i wzrostu gospodarczego. Programy regionalne tak jak dotychczas będą finansowane z dwóch funduszy – Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego+.





Rzeczpospolita  
Polska



Ministerstwo  
Funduszy  
i Polityki Regionalnej

Unia Europejska  
Europejskie Fundusze  
Strukturalne i Inwestycyjne



Publikacja finansowana z Funduszu Spójności Unii Europejskiej i budżetu państwa.



**Wydawca: Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej**

**ISBN: 978-83-7610-707-3**